UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

16 päivänä huhtikuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Valtiontuki — Käsite — EY 87 artiklan 1 kohta — Pankille annetut erioikeudet — Julkisen palvelun velvoitteita täyttävä yhtiö — Voimassa olevat tuet ja uudet tuet — EY 88 artiklan 3 kohta — Kansallisen tuomioistuimen toimivalta

Asiassa C-690/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Monomeles Efeteio Thrakis (Kreikka) on esittänyt 18.11.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 27.12.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Trapeza Eurobank Ergasias AE

vastaan

Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (ATE) ja

Pavlos Sidiropoulos,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari) ja A. Prechal,

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Trapeza Eurobank Ergasias AE, edustajinaan dikigoros A. Mitsibouna ja dikigoros E. Katsigianni,

— Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (ATE), edustajinaan dikigoros E. Bourtzalas ja dikigoros M. Fefes,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään G. Skiani ja M. Germani,

— Euroopan komissio, asiamiehinään L. Flynn ja I. Zervas,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 87 artiklan 1 kohdan ja EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Trapeza Eurobank Ergasias AE (jäljempänä Eurobank) ja toisaalta Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (jäljempänä ATE) ja Pavlos Sidiropoulos ja joka koskee sitä, onko ATE:n kirjaama kiinnitys Sidiropoulosille kuuluvaan kiinteistöön pätevä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

b) ’voimassa olevalla tuella’

i) tukia, jotka olivat olemassa ennen perustamissopimuksen voimaantuloa kyseisessä jäsenvaltiossa, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka on otettu käyttöön ennen perustamissopimuksen voimaantuloa ja joita voidaan soveltaa edelleen perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen – –;

– –

iv) tukia, joiden voidaan tämän asetuksen 15 artiklan nojalla katsoa voimassa olevaksi tueksi;

– –

c) ’uudella tuella’ kaikkia tukia – – jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset;

– –

f) ’sääntöjenvastaisella tuella’ uusia tukia, jotka on otettu käyttöön [EY 88] artiklan vastaisesti.”

4 Kyseisen asetuksen 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tukea, josta on 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoitettava, ei saa ottaa käyttöön ennen kuin komissio on tehnyt, tai sen katsotaan tehneen, päätöksen tällaisen tuen hyväksymisestä.”

5 Mainitun asetuksen 15 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Komission toimivaltuuksiin periä tuki takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

2. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty tuen saajalle joko yksittäisenä tukena tai tukiohjelmaan kuuluvana tukena. – –

3. Tuki, jonka osalta vanhentumisaika on kulunut umpeen, katsotaan voimassa olevaksi tueksi.”

6 Asetuksen N:o 659/1999 täytäntöönpanosta 21.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 794/2004 (EUVL L 140, s. 1) 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”– – tuen muutoksella tarkoitetaan mitä tahansa muutosta, muuta kuin muodollista tai hallinnollista, joka ei vaikuta tukitoimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehtyyn arviointiin. – –”

Kreikan oikeus

7 ATE on perustettu lailla 4332/1929 (FEK A’ 283, 16.8.1929). Kyseisen lain 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Perustetaan itsenäinen yleishyödyllinen [ATE]-niminen pankkielin, jonka kotipaikka on Ateenassa ja jonka tarkoituksena on harjoittaa maatalousluottotoimintaa sen kaikissa muodoissa, tukea osuuskuntien järjestäytymistä ja parantaa edellytyksiä, joilla maataloustoimintaa yleisesti ja siihen liittyviä toimintoja harjoitetaan.”

8 Maatalousluottojen myöntämiseen liittyvien korkeiden riskien kompensoimiseksi mainitun lain 12 §:ssä ja 13 §:n 1 momentissa ATE:lle on annettu erityisiä erioikeuksia (jäljempänä pääasiassa kyseessä olevat erioikeudet), muun muassa

— oikeus kirjata kiinnitys sellaisen velallisensa kiinteistöön, joka on maanviljelijä tai muu maataloustoimintaan liittyvää toimintaa harjoittava henkilö, ilman, että sen tarvitsisi tehdä näiden henkilöiden kanssa sopimusta kiinnitysoikeuden antamisesta

— oikeus hakea pakkotäytäntöönpanoa pelkän yksityisten välisen asiakirjan, kuten luottoasiakirjan perusteella; tällainen asiakirja on täytäntöönpanoperuste sellaisenaan

— vapautus kaikista kuluista ja maksuista, jotka liittyvät tällaisen kiinnityksen kirjaamiseen tai tällaiseen pakkotäytäntöönpanoon.

9 Vuonna 1987 ATE:n toimiala ulotettiin kaikkeen pankkitoimintaan.

10 Lain 1914/1990 (FEK’ A 178, 17.12.1990) 26 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”[ATE] muuttuu osakeyhtiöksi siitä hetkestä alkaen, jolloin sen uusi yhtiöjärjestys julkaistaan osakeyhtiöihin sovellettavien säännösten mukaisesti virallisen lehden osakeyhtiöliitteessä; se laatii yhtiöjärjestyksensä itse pankkiosakeyhtiöitä koskevien säännösten perusteella kuuden kuukauden kuluessa tämän lain julkaisemisesta, ja yhtiöjärjestys hyväksytään valtiovarainministerin ja maatalousministerin yhteisellä päätöksellä.

– –

Kaikki [ATE:tä] koskevat erityissäännökset ja erityisesti ne, jotka koskevat sen aineellisia ja menettelyllisiä erioikeuksia, vapautuksia verosta ja muita vapautuksia, sen saatavia koskevia asiakirjoja, sen saatavien turvaamista sekä sen nimissä olevia oikeuksia ja velvollisuuksia yleensä, pysyvät voimassa, ja niitä sovelletaan muuttamattomina – –”

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

11 ATE ja Sidiropoulos tekivät vuonna 2001 lainasopimuksen ja vuonna 2003 sopimuksen luoton myöntämisestä Sidiropoulosin maatilan tarpeiden täyttämiseksi. Kyseisten sopimusten tekemisen jälkeen ATE kirjasi saataviensa vakuudeksi kiinnityksen velallisensa maatalousmaahan.

12 Eurobank, joka on osakeyhtiömuotoisena perustettu pankki, oli myös Sidiropoulosin velkoja. Eurobank esitti tässä ominaisuudessa Eirinodikeio Dramasille (Dráman rauhantuomari) maksamismääräystä koskevan hakemuksen, jonka mainittu tuomari hyväksyi.

13 Eurobank aloitti kyseisen maksamismääräyksen nojalla pakkotäytäntöönpanomenettelyn, joka koski Sidiropoulosin maatalousmaata. Kyseiseen menettelyyn ilmoittautui myös muita velkojia, kuten ATE, joka kiinnityksensä ansiosta sai etuoikeutetun velkojan aseman. Koska maatalousmaan myyntihinta alitti määrältään ATE:llä olevien saatavien kokonaismäärän, Eurobankia ei kirjattu etuoikeutettujen velkojien luetteloon eikä se näin ollen saanut saataviaan takaisin.

14 Eurobank riitautti Monomeles Protodikeio Dramasissa (Drámasin yhden tuomarin kokoonpanolla toimiva paikallinen tuomioistuin) sen sijan, joka ATE:lle oli annettu velkojaluettelossa, ja väitti, että ATE:n kirjaama kiinnitys oli EY 87 artiklan vastainen ja että se pitäisi näin ollen todeta pätemättömäksi. Mainittu tuomioistuin hylkäsi valituksen.

15 Eurobank valitti kyseisestä ratkaisusta Monomeles Efeteio Thrakisiin (yhden ainoan tuomarin kokoonpanossa istuva Traakian muutoksenhakutuomioistuin), joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Kuuluvatko [ATE:lle] lain 4332/1929 12 §:n ja 13 §:n 1 momentin säännöksillä, luettuina yhdessä lain 1914/1990 26 §:n 1 momentin kanssa, annetut aineelliset ja menettelylliset erioikeudet [EY 87 artiklan 1 kohdan] soveltamisalaan vai eivät?

b) Päteekö sama soveltamisalan rajaus, vaikka oletettaisiin, että [ATE] harjoittaa edelleen ’yleishyödyllistä’ toimintaa yhtiöjärjestyksensä mukaisesti?

2) Jos ensimmäisen kysymyksen a ja b kohtaan vastataan myöntävästi, olisiko Kreikan pitänyt noudattaa [EY 88 artiklan 3 kohdan] määräyksessä määrättyä menettelyä kyseisten erioikeuksien pitämiseksi voimassa?

3) Onko tällä tuomioistuimella velvollisuus olla soveltamatta käsiteltävään asiaan lain 4332/1929 12 §:n ja 13 §:n 1 momentin säännöksiä, koska ne ovat mahdollisesti ristiriidassa [EY 87 artiklan 1 kohdan] ja [EY 88 artiklan 3 kohdan] määräysten kanssa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäisen kysymyksen a kohta

16 Ensimmäisen kysymyksensä a kohdassa kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko EY 87 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluvat pankille annetut erioikeudet, kuten oikeus kirjata yksipuolisesti kiinnitys maanviljelijöiden tai muiden maataloustoimintaan liittyvää toimintaa harjoittavien henkilöiden kiinteistöön, oikeus hakea pakkotäytäntöönpanoa pelkän yksityisten välisen asiakirjan perusteella sekä vapautus kaikista kuluista ja maksuista, jotka liittyvät tällaisen kiinnityksen kirjaamiseen tai pakkotäytäntöönpanoon.

17 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että jotta toimenpide voisi valtiontukena kuulua EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, kyse on ensinnäkin oltava valtion toimenpiteestä tai valtion varoilla toteutetusta toimenpiteestä, toiseksi kyseisen toimenpiteen on oltava omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kolmanneksi toimenpiteellä on annettava etua sille, joka on toimenpiteen kohteena, ja neljänneksi toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua, ja kaikkien kyseisten edellytysten on täytyttävä kumulatiivisesti (ks. mm. tuomio komissio v. Deutsche Post, C-399/08 P, EU:C:2010:481, 38 ja 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

18 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse edellytyksestä, jonka mukaan on oltava kyse valtion toimenpiteestä tai valtion varoilla toteutetusta toimenpiteestä, on muistettava, että EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena on pidettävä ainoastaan suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä tai lisäkustannuksia valtiolle merkitseviä etuja. Kyseisen määräyksen ja EY 88 artiklassa käyttöön otettujen menettelysääntöjen sanamuodosta johtuu, että muista varoista kuin valtion varoista myönnetyt edut eivät kuulu kyseessä olevien määräysten soveltamisalaan (tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., C-399/10 P ja C-401/10 P, EU:C:2013:175, 99 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

19 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sen toteamiseksi, rasittaako edunsaajalle myönnetty etu valtion talousarviota, on tarkistettava, onko olemassa riittävän suora yhteys yhtäältä tämän edun ja toisaalta valtion talousarvion pienentymisen tai talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvan taloudellisen riskin välillä (tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., C-399/10 P ja C-401/10 P, EU:C:2013:175, 109 kohta).

20 Edellytyksestä, jonka mukaan mainittua toimenpidettä on pidettävä edun myöntämisenä sille, joka on sen kohteena, on muistettava, että tukina pidetään sellaisia toimenpiteitä, jotka muodossa tai toisessa ovat omiaan suosimaan yrityksiä suoraan tai välillisesti tai joita on pidettävä sellaisena taloudellisena etuna, jota edunsaajayritys ei olisi saanut tavanomaisissa markkinaolosuhteissa (tuomio Ministerio de Defensa ja Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

21 Tukena pidetään näin ollen muun muassa toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (tuomio Ministerio de Defensa ja Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 On myös muistettava, että EY 87 artiklassa kielletään tuet, jotka ”suosivat jotakin yritystä tai tuotannonalaa”, eli valikoivat tuet (tuomio P, C-6/12, EU:C:2013:525, 17 kohta). Näin ollen edut, jotka perustuvat soveltamisalaltaan yleiseen ja erotuksetta kaikkiin talouden toimijoihin sovellettavaan toimenpiteeseen, eivät ole tässä artiklassa tarkoitettua valtiontukea (ks. vastaavasti tuomio Italia v. komissio, C-66/02, EU:C:2005:768, 99 kohta).

23 Siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvasta vaikutuksesta ja kilpailun vääristymistä koskevasta riskistä, on muistettava, että luokiteltaessa kansallista toimenpidettä valtiontueksi ei ole tarpeen osoittaa, että kyseinen tuki todellisuudessa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että se tosiasiallisesti vääristää kilpailua, vaan on ainoastaan tutkittava, saattaako tämä tuki vaikuttaa kyseiseen kauppaan ja vääristää kilpailua (tuomio Libert ym., C-197/11 ja C-203/11, EU:C:2013:288, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 Erityisesti silloin, kun valtion myöntämä tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (tuomio Libert ym., C-197/11 ja C-203/11, EU:C:2013:288, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Ei myöskään ole tarpeen, että edunsaajayritys itse osallistuu jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kun jäsenvaltio myöntää tuen yritykselle, jäsenvaltion sisäinen liiketoiminta voi tämän johdosta pysyä ennallaan tai lisääntyä sillä seurauksella, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten mahdollisuudet päästä kyseisen jäsenvaltion markkinoille vähentyvät. Lisäksi sellaisen yrityksen vahvistuminen, joka tuohon saakka ei osallistunut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, voi asettaa sen tilanteeseen, jossa sillä on mahdollisuus päästä toisen jäsenvaltion markkinoille (tuomio Cassa di Risparmio di Firenze ym., C-222/04, EU:C:2006:8, 143 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Jotta esitettyyn kysymykseen voidaan vastata, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, täyttävätkö pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset yhtiöllä olevat erioikeudet tämän tuomion edeltävissä kohdissa mainitun oikeuskäytännön valossa kaikki neljä edellytystä, joiden täyttymistä EY 87 artiklan 1 kohdassa vaaditaan, jotta kyseisiä etuoikeuksia voitaisiin pitää mainitussa määräyksessä tarkoitettuna valtiontukena, ottaen kuitenkin huomioon seuraavat tulkintaan liittyvät tekijät.

27 Ei voida sulkea pois sitä, että erioikeudet, joita ATE:llä on lain 4332/1929 nojalla, voisivat kuulua EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

28 Ensinnäkin on nimittäin todettava, että kyseiset erioikeudet ovat muun muassa kyseisellä lailla säädetyn maksuista vapauttamisen takia omiaan aiheuttamaan sen, ettei jäsenvaltio saa tiettyjä tuloja, ja siten pienentämään valtion talousarviota. Tällainen vapauttaminen voi seuraavaksi alentaa pankin vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja tarjota siten pankille taloudellisen edun sen kilpailijoihin nähden. Unionin tuomioistuimen käyttöön annetusta aineistosta ei nimittäin ilmene, että muut pankit saisivat hyväkseen tällaista vapautusta, mikä osoittaisi, että kyseinen toimenpide on valikoiva. Lopuksi ei myöskään voida sulkea pois sitä, että mainittu vapautus – yhdessä muiden lailla 4332/1929 myönnettyjen erioikeuksien kanssa – vaikuttaa siten, että ATE:n asema suhteessa sen kilpailijapankkeihin, jotka toimivat jäsenvaltioiden välisessä kaupassa, vahvistuu ja että se on omiaan vaikeuttamaan muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden pankkien tuloa kyseisen jäsenvaltion markkinoille.

29 Kun edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon, ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että EY 87 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan saattavat kuulua pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet, joiden nojalla pankilla on oikeus kirjata yksipuolisesti kiinnitys maanviljelijöiden tai muiden maataloustoimintaan liittyvää toimintaa harjoittavien henkilöiden kiinteistöihin, oikeus hakea pakkotäytäntöönpanoa pelkän yksityisten välisen asiakirjan perusteella sekä oikeus saada vapautus kuluista ja maksuista, jotka liittyvät tällaisen kiinnityksen kirjaamiseen. On kuitenkin kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida, onko tästä kyse pääasiassa.

Ensimmäisen kysymyksen b kohta

30 Ensimmäisen kysymyksensä b kohdassa kansallinen tuomioistuin tiedustelee, mikä vaikutus ensimmäisen kysymyksen a kohtaan annettavan vastauksen kannalta on sillä, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet, jotka kansallisessa lainsäädännössä on annettu itsenäiselle yleishyödylliselle pankille sen perustamisen yhteydessä kyseiselle pankille osoitetun maatalousluottotoiminnan ja erityistehtävien perusteella, ovat yhä voimassa, myös sen jälkeen, kun kyseisen pankin toimintaa on laajennettu kaikkeen pankkitoimintaan ja kun mainitusta pankista on tullut osakeyhtiö.

31 Tästä on muistettava, että vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, ettei EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena pidetä toimenpiteitä, joita pidetään korvauksena, joka on vastike palveluista, joita korvauksen saavat yritykset suorittavat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi, siten, että kyseiset yritykset eivät todellisuudessa saa taloudellista etua ja että kyseinen toimenpide ei näin ollen aseta

kyseisiä yrityksiä edullisempaan kilpailutilanteeseen suhteessa niiden kilpailijayrityksiin (tuomio Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että jotta tällainen korvaus voisi tietyssä konkreettisessa tapauksessa välttyä luokittelulta valtiontueksi, tiettyjen edellytysten on kuitenkin täytyttävä (tuomio Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, 36 kohta).

33 Ensinnäkin tällaisen korvauksen saajana olevan yrityksen tehtäväksi on tosiasiassa annettava julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen, ja nämä velvoitteet on määriteltävä selvästi. Toiseksi ne parametrit, joiden perusteella korvaus lasketaan, on etukäteen vahvistettava objektiivisesti ja läpinäkyvästi, jotta vältettäisiin sellaisen taloudellisen edun sisältyminen korvaukseen, joka olisi omiaan suosimaan korvauksen saajana olevaa yritystä suhteessa sen kilpailijayrityksiin. Kolmanneksi korvaus ei saa ylittää sitä, mikä on tarpeen, jotta voidaan kattaa kaikki ne kustannukset tai osa niistä kustannuksista, joita julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen aiheuttaa, kun otetaan huomioon kyseisestä toiminnasta saadut tulot ja kyseisten velvoitteiden täyttämisestä saatava kohtuullinen voitto. Neljänneksi kyseinen korvaus on määritettävä tarkastelemalla sellaisia kustannuksia, joita hyvin johdetulle ja asetettujen julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen kannalta riittävillä resursseilla varustetulle keskivertoyritykselle aiheutuisi kyseisten velvoitteiden täyttämisestä, kun otetaan huomioon toiminnasta saadut tulot ja kyseisten velvoitteiden täyttämisestä saatava kohtuullinen voitto (tuomio Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, 37–40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Kansallisen tuomioistuimen asiana on näin ollen tarkistaa tämän tuomion edeltävissä kohdissa mainitun oikeuskäytännön valossa, onko – erityisesti ATE:n toiminnan laajentumisen ja sen yhtiöjärjestykseen tehtyjen muutosten jälkeen – pääasiassa kyseessä olevia erioikeuksia pidettävä korvauksena, joka on vastike palveluista, joita kyseinen pankki suorittaa julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi.

35 Kun kaikki edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon, ensimmäisen kysymyksen b kohtaan on vastattava, että ensimmäisen kysymyksen a kohtaan annettavan vastauksen kannalta vaikutusta voi olla sillä, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet, jotka kansallisessa lainsäädännössä on annettu itsenäiselle yleishyödylliselle pankille sen perustamisen yhteydessä kyseiselle pankille osoitetun maatalousluottotoiminnan ja erityistehtävien perusteella, ovat yhä voimassa sen jälkeen, kun kyseisen pankin toimintaa on laajennettu kaikkeen pankkitoimintaan ja kun mainitusta pankista on tullut osakeyhtiö. Kansallisen tuomioistuimen asiana on tutkia, täyttyvätkö kaikkien asian kannalta merkityksellisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen valossa ne neljä kumulatiivista edellytystä, joiden nojalla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti on mahdollista katsoa, että mainitut erioikeudet ovat korvaus, joka on vastike palveluista, joita kyseinen pankki suorittaa julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi, ja että ne eivät näin ollen ole luokiteltavissa valtiontueksi.

Toinen kysymys

36 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko EY 87 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että silloin kun pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet kuuluvat kyseisen määräyksen soveltamisalaan, jäsenvaltio, joka on ottanut ne käyttöön, on velvollinen noudattamaan EY 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkovalvontamenettelyä.

37 Tästä on aluksi muistutettava, että EY 88 artiklassa on otettu käyttöön eri menettelyt sen mukaan, onko tuki voimassa olevaa tukea vai uutta tukea. Kun uusista tuista on EY 88 artiklan 3 kohdan perusteella ilmoitettava etukäteen komissiolle eikä niitä saada panna täytäntöön ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös, voimassa olevat tuet voidaan EY 88 artiklan 1 kohdan mukaan panna säännönmukaisesti täytäntöön niin kauan kuin komissio ei ole todennut niitä

yhteismarkkinoille soveltumattomiksi (tuomio Kremikovtzi, C-262/11, EU:C:2012:760, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). EY 88 artiklan 3 kohdassa ei siis anneta kansallisille tuomioistuimille toimivaltaa kieltää voimassa olevan tuen täytäntöönpanoa (tuomio P, C-6/12, EU:C:2013:525, 41 kohta).

38 Näin ollen on tutkittava, ovatko pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet omiaan merkitsemään voimassa olevaa tukea.

39 Asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan mukaan tukea voidaan pitää voimassa olevana tukena joko silloin, kun se on myönnetty ennen perustamissopimuksen voimaantuloa kyseisessä jäsenvaltiossa ja kun sitä voidaan yhä soveltaa kyseisen ajankohdan jälkeen eikä sitä ole sittemmin muutettu, tai kun se on myönnetty sen jälkeen, kun perustamissopimus on tullut voimaan kyseisessä jäsenvaltiossa, mutta kun mainitun asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa säädetty vanhentumisaika on päättynyt.

40 Näin ollen on kansallisen tuomioistuimen asiana ensinnäkin tarkistaa, voitiinko – muun muassa niiden seikkojen valossa, jotka aiemmin palautettiin mieleen ensimmäisen kysymyksen tarkastelun yhteydessä – kyseiset erioikeudet, sellaisina kuin ne annettiin ATE:lle, kun se perustettiin vuonna 1929, luokitella EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi tuiksi siten, että kyseisiä tukia, jotka otettiin käyttöön ennen perustamissopimuksen voimaantuloa kyseisessä jäsenvaltiossa, on pidettävä voimassa olevina tukina.

41 Jos näin on, mainitun tuomioistuimen on tarkistettava toiseksi, onko – kun otetaan huomioon ATE:n osalta vuosina 1987 ja 1990 tehdyt muutokset ja erityisesti ATE:n toiminnan laajentaminen – mahdollista katsoa, että alun perin myönnettyjä erioikeuksia on muutettu, sen takia, että niitä on laajennettu muuhun luottotoimintaan kuin siihen, jonka ne alun perin kattoivat. Jos näin on, jäsenvaltio olisi lähtökohtaisesti ollut velvollinen noudattamaan EY 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkovalvontamenettelyä. Jos näin ei ole, mainittua menettelyä ei sitä vastoin pitänyt noudattaa.

42 Lisäksi on todettava, että jos kansallinen tuomioistuin tulisi siihen tulokseen, etteivät kyseiset erioikeudet silloin, kun ne myönnettiin ATE:lle, merkinneet valtiontukia, vaan että niistä tuli valtiontukia sen perusteella, että ATE:n toimintaa laajennettiin ja sen yhtiöjärjestystä muutettiin sen jälkeen, kun perustamissopimus tuli voimaan kyseisessä jäsenvaltiossa, pääasiassa kyseessä olevia erioikeuksia ei lähtökohtaisesti voitaisi pitää voimassa olevina tukina.

43 Tästä huolimatta kyseisiä etuoikeuksia voitaisiin kuitenkin pitää voimassa olevina tukina silloin, kun – kuten tämän tuomion 39 kohdassa on muistutettu – asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan 3 kohdassa säädetty vanhentumisaika on päättynyt. Tällaisessa tapauksessa jäsenvaltio ei olisi velvollinen noudattamaan EY 88 artiklan 3 kohdassa säädettyä ennakkovalvontamenettelyä.

44 Käänteisessä tapauksessa, eli tilanteessa, jossa kyseinen vanhentumisaika ei vielä ole päättynyt, kyseiset erioikeudet merkitsisivät uutta tukea, ja kyseinen jäsenvaltio olisi tämän tuomion 37 kohdasta ilmenevällä tavalla pakotettu noudattamaan EY 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkovalvontamenettelyä.

45 Näin ollen tämän tuomion 41 ja 42 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, onko mainittu vanhentumisaika pääasian tilanteessa päättynyt vai ei.

46 Kun kaikki edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon, toiseen kysymykseen on vastattava, että EY 87 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että silloin kun pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet kuuluvat kyseisen määräyksen soveltamisalaan, jäsenvaltio, joka on ottanut ne käyttöön, on velvollinen noudattamaan EY 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkovalvontamenettelyä sillä edellytyksellä, että kyseisistä erioikeuksista on tullut uusi tuki sen jälkeen, kun perustamissopimus on tullut voimaan kyseisessä jäsenvaltiossa, ja että asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan 3 kohdassa säädetty vanhentumisaika ei ole päättynyt, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava.

Kolmas kysymys

47 Kolmannella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko EY 87 artiklan 1 kohtaa ja EY 88 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että silloin kun pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet ovat yhteensopimattomia kyseisten määräysten kanssa, kyseisen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta kansallisia säännöksiä, joilla mainitut etuoikeudet otetaan käyttöön.

48 Tältä osin on aiheellista täsmentää, että tähän kysymykseen annettava vastaus voi olla hyödyllinen kansalliselle tuomioistuimelle ainoastaan siinä tapauksessa, että kyse on asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdassa tarkoitetusta uudesta valtiontuesta.

49 Kuten tämän tuomion 37 kohdasta ilmenee, ainoastaan uusiin tukiin nimittäin kohdistuu EY 88 artiklan 3 kohdassa määrätty ennakkovalvontamenettely.

50 EY 88 artiklan 3 kohdasta ja asetuksen N:o 659/1999 3 artiklasta ilmenee, että uutta tukea ei saa ottaa käyttöön ennen kuin komissio on tehnyt päätöksen tuen hyväksymisestä.

51 Tästä seuraa, että uusi tuki, joka on otettu käyttöön EY 88 artiklan 3 kohdasta johtuvien velvollisuuksien vastaisesti, on sääntöjenvastainen. Asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan f alakohta tukee tällaista tulkintaa (tuomio Residex Capital IV, C-275/10, EU:C:2011:814, 28 kohta).

52 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten on lisäksi tehtävä siitä kaikki päätelmät kansallisen oikeutensa mukaisesti sekä niiden toimien pätevyyden osalta, joilla tukitoimet toteutetaan, että kyseisen määräyksen vastaisesti myönnetyn rahoitustuen takaisinperinnän osalta (tuomio Xunta de Galicia, C-71/04, EU:C:2005:493, 49 kohta).

53 Tästä seuraa, että jos kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta EY 88 artiklan 3 kohtaa, kansallinen tuomioistuin on velvollinen jättämään soveltamatta kansallisia säännöksiä, joilla lainvastaiset erioikeudet otetaan käyttöön.

54 Kun edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon, kolmanteen kysymykseen on vastattava, että EY 87 artiklan 1 kohtaa ja EY 88 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että jos kansallinen tuomioistuin katsoo, että kyseiset etuoikeudet ovat toiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen uusia valtiontukia, se on velvollinen jättämään soveltamatta kansallisia säännöksiä, joilla tällaiset etuoikeudet otetaan käyttöön, koska ne ovat yhteensopimattomia perustamissopimuksen kyseisten määräysten kanssa.

Oikeudenkäyntikulut

55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **EY 87 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan saattavat kuulua pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset erioikeudet, joiden nojalla pankilla on oikeus kirjata yksipuolisesti kiinnitys maanviljelijöiden tai muiden maataloustoimintaan liittyvää toimintaa harjoittavien henkilöiden kiinteistöihin, oikeus hakea pakkotäytäntöönpanoa**

pelkän yksityisten välisen asiakirjan perusteella sekä oikeus saada vapautus kuluista ja maksuista, jotka liittyvät tällaisen kiinnityksen kirjaamiseen. On kuitenkin kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida, onko tästä kyse pääasiassa.

2) **Ensimmäisen kysymyksen a kohtaan annettavan vastauksen kannalta vaikutusta voi olla sillä, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet, jotka kansallisessa lainsäädännössä on annettu itsenäiselle yleishyödylliselle pankille sen perustamisen yhteydessä kyseiselle pankille osoitetun maatalousluottotoiminnan ja erityistehtävien perusteella, ovat yhä voimassa sen jälkeen, kun kyseisen pankin toimintaa on laajennettu kaikkeen pankkitoimintaan ja kun mainitusta pankista on tullut osakeyhtiö. Kansallisen tuomioistuimen asiana on tutkia, täyttyvätkö kaikkien asian kannalta merkityksellisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen valossa ne neljä kumulatiivista edellytystä, joiden nojalla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti on mahdollista katsoa, että mainitut erioikeudet ovat korvaus, joka on vastike palveluista, joita kyseinen pankki suorittaa julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi, ja että ne eivät näin ollen ole luokiteltavissa valtiontueksi.**

3) **EY 87 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että silloin kun pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset erioikeudet kuuluvat kyseisen määräyksen soveltamisalaan, jäsenvaltio, joka on ottanut ne käyttöön, on velvollinen noudattamaan EY 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ennakkovalvontamenettelyä sillä edellytyksellä, että kyseisistä etuoikeuksista on tullut uusi tuki sen jälkeen, kun perustamissopimus on tullut voimaan kyseisessä jäsenvaltiossa, ja että [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 15 artiklan 3 kohdassa säädetty vanhentumisaika ei ole päättynyt, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava.**

4) **EY 87 artiklan 1 kohtaa ja EY 88 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että jos kansallinen tuomioistuin katsoo, että kyseiset erioikeudet ovat toiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen uusia valtiontukia, se on velvollinen jättämään soveltamatta kansallisia säännöksiä, joilla tällaiset erioikeudet otetaan käyttöön, koska ne ovat yhteensopimattomia perustamissopimuksen kyseisten määräysten kanssa.**

Allekirjoitukset